

ТЕМА 2. БАЗОВА МАКРОЕКОНОМІЧНА МОДЕЛЬ. СУКУПНИЙ ПОПИТ

I СУ-

---

*Основна модель сукупного попиту й сукупної пропозиції є трампліном для більш детального й всебічного аналізу макроекономічних проблем.
(Кемпбелл Макконнелл, Стенлі Брю)*

1. Сукупний попит. Крива сукупного попиту. Чинники, які впливають на сукупний попит.
2. Сукупна пропозиція. Крива сукупної пропозиції. Чинники, які впливають на сукупну пропозицію.
3. Макроекономічна рівновага.

Література

- Макконнелл К., Брю С. Экономикс. – Т. 1, гл. 11.
- Фишер С., Дорнбуш Р., Шмалензи Р. Экономика. – Гл. 23, § 6.
- Семюелсон П., Нордгауз В. Макроекономіка. – К., 1995. – Розділ 5Б, 8.
- Мэнкью Н.Г. Макроэкономика. – М., 1994. – Гл. 8 (8.2-8.5).
- Манків Г.Н. Макроекономіка. – К., 2000. – Розділ 9.
- Панчишин С. Макроекономіка. – К., 2001. – Тема 8.1-8.3.
- Базилевич В.Д., Баластрик Л.О. Макроекономіка: Опорний конспект лекцій. – К., 1997. – Тема 3.
- Соболев В.М. Макроэкономика: Учебное пособие. – Харьков, 1997. – Глава 4 (4.1); Гл. 5 (5.1).
- Савченко А.Г., Пухтаевич Г.О., Тітьонко О.М. Макроекономіка. – К., 1999. – Гл. 5.
- Макроэкономика / Под ред. Е.Б.Яковлевой. – СПб., 1997. – Гл. 1.3.
- Сакс Дж., Ларрен Ф. Макроэкономика. Глобальный подход. – М., 1996. – Гл. 3.
- Економічна теорія: У 2 кн. Кн. 1. Макроекономіка: Навчальний посібник / За ред. З.Г.Ватаманюка та С.М.Панчишина. – К., 1997. – Розділ 7.1, 7.2.
- Хейне П. Экономический образ мышления. – М., 1991. – Гл. 16.

- Schiller B. The Macroeconomy Today. Fourth Edition. – New York, 1989. – Chapter 8.

Ще в першій темі зазначалося, що макроекономіка вивчає не окремі економічні процеси, а їхню сукупність, оперує агрегованими величинами. Своєрідною “візитною карткою” економічної теорії є поняття “попит” і “пропозиція”. Це справедливо і для макроекономіки. Тож перш ніж перейти до аналізу макроекономічної рівноваги, слід визначитися з такими поняттями, як “сукупний попит” і “сукупна пропозиція”. Хоча, як це не дивно, використовувати криві сукупного попиту та сукупної пропозиції для ілюстрації макроекономічних проблем почали відносно недавно. Як наслідок, місце цієї теми в структурі макроекономіки ще чітко не визначено. В багатьох підручниках її розглядають пізніше.

1. Сукупний попит. Крива сукупного попиту. Чинники, які впливають на сукупний попит

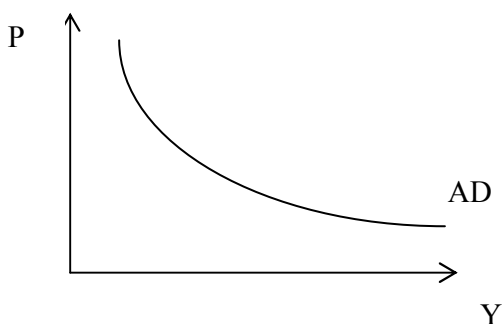
Сукупний попит (Aggregate demand, AD) – це реальний обсяг вироблених товарів та послуг, на які існує попит за будь-яким можливим рівнем цін, або сума попитів всіх чотирьох макроекономічних суб'єктів (домогосподарств, фірм, уряду та іноземного сектора) на товари і послуги кінцевого виробництва.

Виходячи з визначення, формула сукупного попиту має вигляд:

$$AD = C + I_g + G + NE.$$

Права частина являє собою ВВП за витратами, але в цьому немає нічого дивного: ВВП враховує фактичні витрати економічних суб'єктів (ex post), а сукупний попит – ті витрати, які вони планують зробити (ex ante).

Цілком логічно, що ці заплановані витрати залежать від рівня цін у країні. Тож крива сукупного попиту аналогічна кривій індивідуального попиту, хоча обсяги виробництва вимірюються в грошових величинах (yield, Y – реальний обсяг виробництва, доход, що отриманий), а замість цін на осі ординат відкладається рівень цін (P – дефлятор ВВП) (рис. 2.1).

Рис. 2.1. Крива сукупного попиту

Функцію сукупного попиту можна представити у вигляді рівняння

$$Y = f(P).$$

Але на відміну від попиту в мікроекономіці, на сукупний попит впливають інші чинники. Серед них можна виділити цінові й нецінові.

В мікроекономіці форма кривої попиту пояснювалася за допомогою ефекту заміщення і ефекту доходу. В макроекономіці вигляд кривої сукупного попиту і пересування вздовж неї пояснюють дією таких цінових чинників:

- ефект ставки відсотка, або ефект Кейнса. (Спробуйте прокоментувати, користуючись логічним ланцюжком: $P \downarrow \Rightarrow$ платоспроможність $\uparrow \Rightarrow S \uparrow \Rightarrow r \downarrow \Rightarrow I \uparrow \Rightarrow Y \uparrow$);
- ефект багатства, або реальних касових залишків, або ефект Пігу ($P \downarrow \Rightarrow$ вартість активів $\uparrow \Rightarrow$ платоспроможність $\uparrow \Rightarrow C \uparrow \Rightarrow Y \uparrow$);
- ефект зовнішньої торгівлі, або обмінного курсу, або ефект Манделла-Флемінга ($P \downarrow \Rightarrow$ конкурентоспроможність товарів даної країни $\uparrow$ та конкурентоспроможність іноземних товарів $\downarrow \Rightarrow \text{Exp} \uparrow$ та $\text{Imp} \downarrow \Rightarrow \text{NE} \uparrow \Rightarrow Y \uparrow$).

Нецінові чинники, що впливають на сукупний попит (пояснюють пересування самої кривої):

- споживчі витрати (на них, в свою чергу, впливають добробут населення, рівень поточних доходів, очікування споживачів, рівень споживчої заборгованості тощо);
- інвестиції (на які впливають ставка позичкового відсотка, очікувана норма прибутку, доход, податки, попит на кінцеву продукцію, надлишкові виробничі потужності, сподівання фірм щодо майбутнього стану економіки тощо);
- державні витрати (обсяг яких визначається урядом);
- чистий експорт (який змінюється внаслідок зміни передусім валютних курсів).

До нецінових чинників, що впливають на сукупний попит, слід додати також грошові чинники (особливо на цьому наполягають монетаристи). З основного рівняння кількісної теорії грошей можна також вивести обернену залежність між Y та P :

$$MV = PY;$$

$$Y = \frac{MV}{P}.$$

Ця залежність дозволяє назвати ще два нецінових чинники, що впливають на сукупний попит: маса грошей в обігу (так звана пропозиція грошей) та швидкість обігу грошей. На думку монетаристів, пропозиція грошей є основним чинником, що впливає на сукупний попит. (Поміркуйте, як само здійснюється цей вплив).

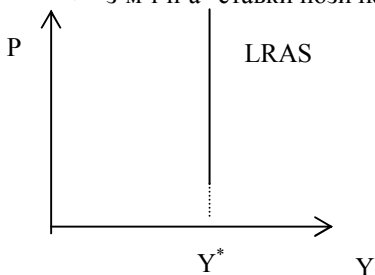
2. Сукупна пропозиція. Крива сукупної пропозиції. Чинники, які впливають на сукупну пропозицію

Сукупна пропозиція (Aggregate supply, AS) – це грошова величина загальної суми всіх товарів і послуг, що призначені до продажу за кожним з можливих рівнів цін.

На сукупну пропозицію впливають в цілому ті ж чинники, що й в мікроекономіці.

Цінові чинники, що впливають на сукупну пропозицію:

- зміна рівня цін;
- з м і н а ставки позичкового відсотка.

Нецінові чинники, що впливають на сукупну пропозицію:

- ціни на ресурси (витрати виробництва);
- продуктивність праці (технологія);
- правові норми (податки, субсидії).

Сукупна пропозиція в більшій мірі залежить від цін на ресурси, тому економісти відрізняють короткостроковий та довгостроковий періоди.⁹ Це, в

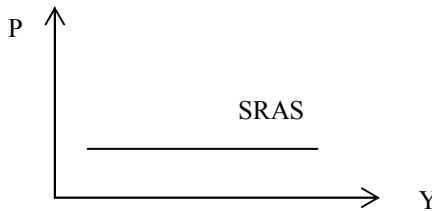
Рис. 2.2. Сукупна пропозиція в довгостроковому періоді

Криву сукупної пропозиції в короткостроковому періоді (Short-run aggregate supply, SRAS) доводиться зображати у вигляді кількох відрізків. В короткостроковому періоді ціни на ресурси негнучкі, фіксовані (заробітна платня, орендна платня визначаються умовами контрактів, угод, і практично неможливо переглядати їх щодня). Подібна негнучкість цін (sticky price) є однією з найважливіших передумов кейнсіанського аналізу.

Можна уявити ситуацію, коли у відповідь на зростання сукупного попиту зростання обсягів виробництва буде відбуватися за умов стабільного рівня цін (рис. 2.3).

Найчастіше як приклад наводять вихід зі спаду, який у класичних циклах відбувався за умов дефляції. Це ситуація, коли економічні ресурси використовують неповністю, мають місце надлишкові потужності або запаси готової продукції на складі.

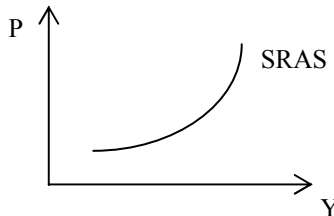
⁹ В мікроекономіці критерієм поділу на короткостроковий та довгостроковий періоди була зміна кількості ресурсів, в макроекономіці – зміна цін на ресурси.

Рис. 2.3. Сукупна пропозиція в короткостроковому періоді

Якщо в умовах незмінних цін на ресурси починають зростати ціни на готову продукцію, це сприяє підвищенню прибутковості і, як результат, зростанню обсягів пропозиції.

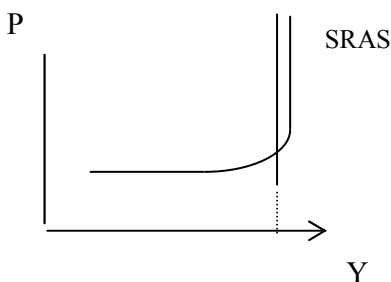
Поступово деякі економічні ресурси наближаються до рівня повного використання. Подальше їхнє залучення у виробництво призводить до зростання загального рівня цін. Графік сукупної пропозиції буде мати додатний нахил (рис. 2.4).

Рис. 2.4. Проміжний відрізок кривої сукупної пропозиції

Нарешті, можна уявити ситуацію, коли в короткостроковому періоді буде не лише досягнутий рівень повного використання всіх наявних економічних ресурсів, а навіть децю перевищений (SRAS буде мати більші значення, ніж LRAS). Експлуатація обладнання та праця людей може бути понаднормова, надмірно інтенсивна, але це не може продовжуватися тривалий час (під час сесії, перед іспитом з макро-економіки можна спати протягом 4-5 годин на добу, але зрештою доведеться відпочити та повернутися до нормального розпорядку). Надвисокий рівень ВВП може бути підтриманий лише за умов зростання LRAS.

Такий складний, суперечливий характер короткострокової сукупної пропозиції призводить до того, що найчастіше її представляють у вигляді трьох відрізків (рис. 2.5):

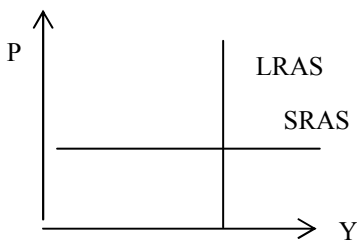

Рис. 2.5. Загальний вигляд кривої

- Горизонтальний (кейнсіанський) характеризує кризовий стан економіки (неповне використання ресурсів, невеликий ВВП і низький рівень цін).
- Проміжний (повне використання деяких ресурсів, зростання ВВП та зростання загального рівня цін).

- Вертикальний (класичний) характеризує так звану “периодичну” економіку.

Форма кривої сукупної пропозиції досі залишається об’єктом наукових спорів. Особливо це стосується проміжного відрізка, оскільки ступінь невизначеності там в порівнянні з іншими ділянками кривої найвищий (як саме впливають наявність та реакція так званих “вузьких місць” на зростання сукупного попиту). Тому часто графік сукупної пропозиції зображають як на рис. 2.6.

Рис. 2.6. Спрощений вигляд графіка сукупної пропозиції

Предметом кейнсіанського аналізу був стан неповної зайнятості ресурсів (пригадайте, в який час була написана “Загальна теорія”), тож горизонтальний відрізок має ще одну назву – кейнсіанський. Економіку саме в такому стані слід уявляти при опануванні кейнсіанської теорії. В цих умовах обсяг виробництва і зайнятість залежать головним

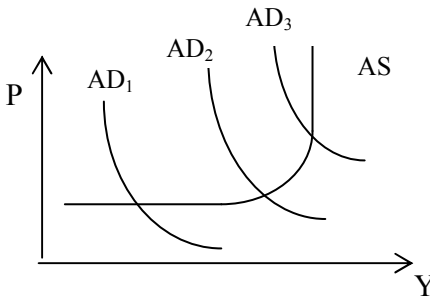
чином від сукупного попиту. Тому проблема регулювання сукупного попиту достатньо тривалий час (до 70-х років ХХ ст.) була в центрі уваги економістів. Зростання рівня інфляції та інші реалії сучасності сприяли поверненню уваги до сукупної пропозиції

(одна з сучасних шкіл макроекономіки має назву “економіка пропозиції”).

3. Макроекономічна рівновага

Перетин графіків сукупного попиту й сукупної пропозиції дає стан макроекономічної рівноваги.¹⁰ Взаємодія сукупного попиту та сукупної пропозиції визначає основні макроекономічні цілі (економічне зростання, повна зайнятість, стабільність цін, зовнішньоекономічна рівновага).

Аналогічно мікроекономіці бажаним станом і в макроекономіці є рівновага. Рівновага може бути стала й нестала. В макроекономіці це питання має надзвичайно важливе значення, саме навколо нього буде йти обговорення в наступних темах. Стан рівноваги є центральною проблемою кейнсіанського вчення.

Рис. 2.7. Макроекономічна рівновага

Макроекономічну рівновагу не слід ототожнювати з економічним добробутом, це лише рівновага.

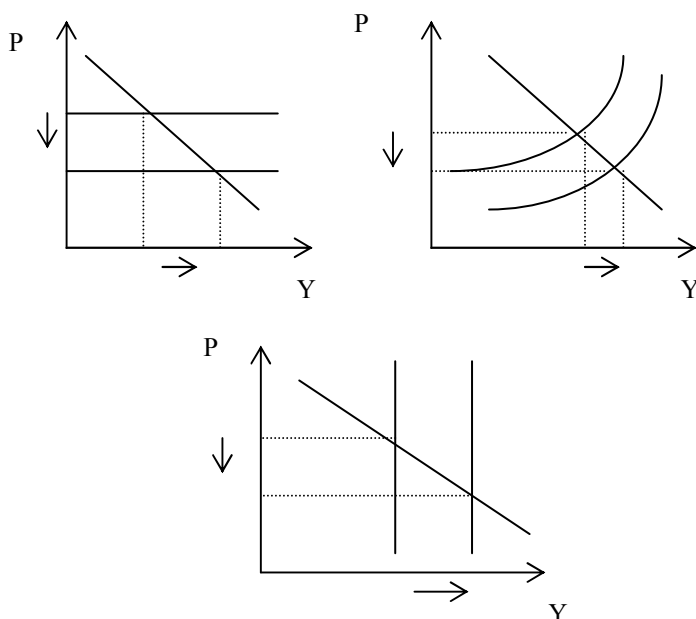
Через форму кривої сукупної пропозиції можливі три ситуації рівноваги з різними варіантами ВВП й рівня цін. Який з них краще – це проблема, яка повинна вирішуватися конкретним урядом за

Зміни сукупного попиту та сукупної пропозиції призводять до відповідних змін рівноважного обсягу випуску та рівноважного рівня цін. Проаналізуйте можливі наслідки зміни сукупного попиту та сукупної пропозиції (зверніть увагу на початковий стан рівноваги – який саме відрізок AS перетинає спершу AD, в якому періоді відбуваються зміни – в короткостроковому чи довгостроковому).

¹⁰ Історичні приклади взаємодії сукупного попиту та сукупної пропозиції дивіться у П.Семюельсона (розділ 5 Б) та Дж.Сакса (гл. 3).

Наслідки зміни сукупної пропозиції не залежать від початкової рівноваги та періоду. Зростання сукупної пропозиції завжди призводить до зростання рівноважного ВВП та падіння рівня цін (рис. 2.8).

Рис. 2.8. Наслідки зростання сукупної пропозиції

Іноді зміни сукупного попиту та сукупної пропозиції такі несподівані й різкі, що викликають шок. Відрізняють позитивні та негативні шоки, а також шоки сукупного попиту та сукупної пропозиції. Позитивними шоками, звісно, вважають різке зростання або сукупного попиту, або сукупної пропозиції, а негативними – навпаки їхнє значне скорочення.

Шоки попиту можуть виникати внаслідок суттєвих, непередбачених змін грошової маси або одного з компонентів сукупного попиту. Шоки пропозиції – це ситуація, яка веде до зростання витрат всієї економіки внаслідок зростання цін на чинники виробництва або інших подій. Прикладами шоків пропозиції можуть бути несподіване падіння врожайності в переважно аграрній економіці, стрімке зрос-

тання цін на енергоносії. (Деякі вважають, що вираз “шок пропозиції” з’явився саме під час нафтової кризи 70-х).

В макроекономіці діє ефект храповика. Якщо зменшується сукупний попит, в реальній економіці рівень цін не спадає, а залишається на тому ж рівні (рис. 2.9). Це пояснюється монополістичними тенденціями в сучасній економіці (в першу чергу, на ринку праці).

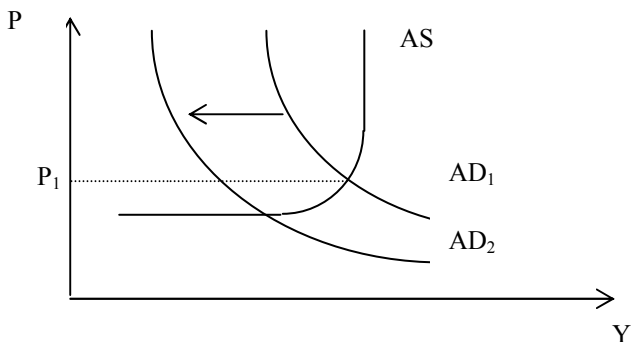

Рис. 2.9. Ефект храповика

Основні терміни

Сукупний попит	Aggregate demand, AD
Ефект ставки відсотка	Interest-rate effect
Ефект багатства, або реальних касових залишків	Real balances effect
Ефект зовнішньої торгівлі	Foreign trade effect
Сукупна пропозиція	Aggregate supply, AS
Коротко-, довгостроковий періоди	Short- and long-run
Кейнсіанський відрізок	Keynesian range
Класичний відрізок	Classical range
Макроекономічна рівновага	Equilibrium (macro)
Ефект храповика	Ratchet effect
Шок пропозиції	Supply shock

Питання для самоконтролю

1. Крива сукупного попиту, як і крива індивідуального попиту схиляється вниз праворуч. Але причини зворотної залежності між цінами і обсягом попиту різні. Прокоментуйте.

2. Який вплив на сукупний попит має грошова маса, швидкість її обігу та інфляційні процеси?

3. Дайте визначення сукупної пропозиції. Що визначає конкретний вид кривої сукупної пропозиції в тій чи іншій національній економіці?

4. Як виглядає крива сукупної пропозиції в кейнсіанській, класичній моделі? Як пояснює класична модель одночасне підвищення ВВП і рівня цін?

5. Який зв'язок між кривою виробничих можливостей та сукупною пропозицією? Що стоїть за поняттям “потенційний випуск” національного продукту?

6. В попередній темі стверджувалося, що сукупні витрати завжди дорівнюють сукупному виробництву. Чому сукупний попит може відрізнятись від сукупної пропозиції?

7. Що означає “рівноважний ВВП”? Що це за стан економіки?

8. Чим відрізняється рівновага на макrorівні від рівноваги на ринках окремих товарів?

9. Як ви розумієте “ефект храповика”? Чи спостерігався цей ефект в економіці України?

10. Що мається на увазі під “шоками” пропозиції? Ці події носять короткостроковий чи довгостроковий характер? Як вони впливають на рівень цін і випуск продукції?

Задачі

1. За наведеними даними побудуйте модель “сукупний попит – сукупна пропозиція”.

Обсяг сукупної продукції, на який є попит, млрд. грн.	Рівень цін	Обсяг національного виробництва, який пропонується для продажу, млрд. грн.
400	100	200
400	100	300
300	200	400
200	300	400

- Яким буде рівноважний рівень цін і рівноважний обсяг виробництва?
- Які зміни в сфері виробництва чи споживання можуть призвести до досягнення рівноваги за рівнем цін в 100, 200?

- Чи можливо, користуючись наведеними даними, дати оцінку економічній ситуації в країні? Якщо ні, то знання якого показника дозволить це зробити хоча б приблизно?

2. Сукупний попит і сукупна пропозиція характеризуються такими даними:

Реальний обсяг національного виробництва, на який є попит, млрд. євро	Рівень цін	Реальний обсяг національного виробництва, що призначений для продажу, млрд. євро
400	100	100
350	150	200
300	200	300
250	250	400
200	300	400

Намалюйте графіки сукупного попиту і сукупної пропозиції. Яким буде рівноважний рівень цін і рівноважний реальний обсяг національного виробництва? Чи співпадає рівноважний реальний обсяг виробництва з потенційним?

3. Як впливатимуть наведені нижче чинники на сукупний попит і сукупну пропозицію? Як зміняться внаслідок цього рівноважний рівень цін і рівноважний реальний обсяг національного виробництва (якщо всі інші умови рівні)? Зобразити ситуацію графічно.

- Зростання цін на землю.
- Зростання рівня народжуваності.
- Великі закупки зерна іноземною державою.
- Остаточний розпуск ОПЕК.
- Різке зменшення національного доходу країн, що є основними торговельними партнерами.
- Відкриття багатих родовищ природного газу.
- Зменшення обсягу закупівель імпортих товарів.
- Зменшення частки робочої сили, що об'єднана в профспілки.
- Зростання імміграції в країну.
- Зростання продуктивності праці.
- Підвищення рівня безробіття.
- 10%-ве зростання заробітної плати.
- Підвищення вимог до охорони навколишнього середовища.

4. Які чинники можуть призвести до зсуву кривої сукупної пропозиції в положення, за яким будуть одночасно спостерігатися і зменшення реального обсягу виробництва, й інфляція?

5. Які заходи повинен вжити уряд, якщо він намагається вплинути на сукупний попит з метою збільшення сукупного виробництва? Що відбудеться з рівнем цін?

6. Які заходи повинен вжити уряд, якщо він намагається вплинути на сукупний попит з метою припинення інфляції? Що відбудеться з сукупним виробництвом?

7. Рівняння кривої сукупного попиту мало вигляд $Y = 4500 - 300P$, згодом через зростання інвестиційного попиту воно набуло вигляду $Y = 4650 - 300P$. Потенційний ВВП, на рівні якого знаходилася спочатку економіка, дорівнює 4050 млн. франків. Визначте рівноважний ВВП та рівень цін в короткостроковому та довгостроковому періодах. Зобразіть ситуацію графічно.

8. Рівняння кривої сукупного попиту мало вигляд $Y = 2450 - 300P$, але через зменшення державних витрат воно змінилося на $Y = 2360 - 300P$. Економіка спочатку знаходилася в стані повного використання ресурсів, рівноважний ВВП при цьому дорівнював 2000 млн. марок. Покажіть графічно та розрахуйте рівноважний ВВП та рівень цін в короткостроковому та довгостроковому періодах.

9. Економіка знаходилася в стані повного використання ресурсів, потенційний ВВП становив 3130 млн. динарів. Рівняння кривої сукупного попиту мало вигляд $Y = 3650 - 400P$. Через зростання податків на доходи громадян крива сукупного попиту змістилася таким чином, що ВВП впав на 80 млн. динарів. Зобразіть графічно рівновагу в короткостроковому та довгостроковому періодах та визначте координати точок рівноваги.

10. Економіка знаходилася спочатку в стані повного використання ресурсів, потенційний ВВП дорівнював 2500 млн. рупій. Рівняння кривої сукупного попиту мало вигляд $Y = 2625 - 125P$. Зменшення у домогосподарств схильності до заощаджень змістило криву сукупного попиту таким чином, що короткостроковий ВВП змінився на 1%. Зобразіть графічно рівновагу, визначте рівноважний ВВП та рівень цін у короткостроковому та довгостроковому періодах. Як виглядатиме нове рівняння кривої сукупного попиту? Як зміниться рівень цін?

11. Макроекономічна рівновага встановилася на рівні потенційного ВВП. Швидкість обігу грошей дорівнює 4. Через помилкову полі-

тику Центрального банку грошова маса зменшується з 750 до 600 млрд. фунтів, внаслідок чого ВВП зменшується до 2000 млрд. фунтів. Запишіть рівняння кривої сукупного попиту до та після зміни грошової маси. До якого ВВП буде прямувати економіка в довгостроковому періоді? Намалюйте графік.

12. Потенційний ВВП становив 1670 млн. гульденів. Рівняння сукупного попиту мало вигляд $Y = 1820 - 125P$. Економіка знаходилася в стані повного використання ресурсів, але через сильний землетрус стався шок пропозиції та рівень цін змінився на 5%. Визначте координати короткострокової рівноваги, що встановиться в економіці. Намалюйте графік.

13. Довгострокова крива сукупної пропозиції має вигляд $Y = 4800$, короткострокова крива сукупної пропозиції горизонтальна на рівні $P = 1,25$. Крива сукупного попиту визначається пропозицією грошей, що складає 3000 млн. ескудо, та швидкістю обігу грошей, що дорівнює 2. Внаслідок подорожчання нафти рівень цін зріс на 20%. Намалюйте графік. Визначте рівноважний ВВП, що встановиться в короткостроковому періоді. На скільки повинна зрости пропозиція грошей, щоб економіка повернулася на початковий рівень ВВП?

Газетні публікації крізь призму макроекономіки

(Травень 2003 р., "Известия"). "Індекс споживчих настроїв у США досягнув рекордно високого рівня. Останній раз стрибок такої висоти США бачили 12 років тому, після закінчення першої війни в Затоці.

Індекс споживчих настроїв американців виріс майже на 20 пунктів – з 61,4 в березні до 81 в квітні. Останній раз подібний стрибок відбувся в березні 1991 р., коли закінчилася перша війна в Перській затоці. Перед початком нинішньої війни аналітики виходили з варіанта повторення сценарію весни 1991 р. Перебіг воєнних дій в цілому відповідав очікуванням ринку. Нагородою за це і стало зростання споживчого оптимізму.

Втім, підстав для такого оптимізму поки що немає. Американські компанії продовжують звільняти робітників – за останні два місяці роботу загубили ще 500 тис. осіб. За прогнозами, чисельність безробітних в США і далі буде зростати. Внаслідок стиснення ринку праці скоротиться і сукупний споживчий попит – головний двигун розвитку американської економіки та цивілізації. Американська час-

тина в загальносвітовому попиті дуже суттєва. Через високу вагу в національній економіці в порівнянні з іншими розвинутими країнами її частка вища, ніж частка ВВП США у світовому ВВП.

На цей раз скорочення апетитів американського суспільства може обернутися справжнім головним болем для всього світу, тобто тієї його частини, яка активно експортує свої товари в Новий Світ. Саме цей чинник, можливо, став причиною уповільнення зростання продажу тих європейських компаній, які в більший мірі інтегровані в американський ринок. До такого висновку приходять аналітики компанії First Global. Вони не згодні з тим, що головним чинником уповільнення стало зростання курсу євро, який зробив європейські товари менш конкурентоспроможними. На думку аналітиків, саме по собі зміцнення європейської валюти це не означає погіршення позицій європейського експорту в США. В Америку в основному імпортується група товарів, що не дуже чуттєва до змін у ціні. Головним же чинником називається стан попиту. В другій половині 1990-х рр. попит зростав, а разом з ним зростало і вивезення товарів з Європи. Сьогодні ситуація розвернулася на 180 градусів, вважають в компанії First Global.

Нинішня американська адміністрація всіма силами намагається підтримати сукупний національний попит. Поки були використані два стимулятори – ставка відсотка та зростання бюджетних витрат. В першому випадку поступове зниження ставки відсотка веде до активізації будівельної галузі, в другому – додатковий імпульс отримує сектор, що орієнтований на оборону та національну безпеку. Обидва ці сектори є майже виключно внутрішньоамериканськими. Відповідно, іноземні виробники можуть не хвилюватися.

Частка США в загальному експорті з євросони – 19%. Це не так багато в порівнянні з показником внутрішньо європейського торгівельного обороту. Майже 42% експорту йде до найближчих сусідів. Але споживання в Євроленді також стагнує. І чекати допомоги європейським виробникам особливо немає звідки. Правда, їм можуть допомогти наші споживачі, які із зростанням доходів, як правило, починають більш активно купувати європейські товари”.